

OBSAH

Úvod	7
Život a dílo Františka Čády	9
Mládí, studia, učitel středních škol	9
Docent a profesor filozofické fakulty české univerzity v Praze	11
Problémy díla a jeho odkaz	27
Filozofie. Psychologie. Pedopsychologie. Pedopatologie. Péče o mládež Závěr	59
Výbor z díla	63
Filozofie, etika a psychologie. Vývoj pedagogické psychologie a její úkoly. Důsledky výzkumů v oblasti pedagogické a sociální psychologie. Knižnice „Dítě“. Pedagogické důsledky. Z monografií pedopsychologických	
Základní data ze života a díla Františka Čády	123
Résumé	125
Prameny a literatura	126
Jmenný rejstřík	127

JMENNÝ REJSTŘÍK

- AMERLING, Karel Slavomil (1807–1884), český lékař, pedagog, autor návrhu na reformu školy v revolučním roce 1848, spoluzakladatel speciální pedagogiky.
- ANAXIMENÉS (z Milétu, asi 588–528 až 525 př.n.l.), starořecký filozof z milétské školy; za pralátku považoval neomezený vzduch.
- BADEN-POWELL, Robert Stephenson Smyth (1857–1941), britský generál, zakladatel skautského hnutí anglického směru.
- BAKULE, František (1877–1957), český učitel a pedagog, organizátor výchovy a vyučování tělesně postižených dětí a pěveckého sboru známého ve velké části Evropy.
- BENEKE, Friedrich (1798–1854), německý psycholog a pedagog.
- BINET, Alfred (1857–1911), francouzský fyziolog a psycholog, jeden z prvních představitelů experimentální psychologie, autor škály pro měření dětské inteligence.
- BLÁHA, Inocenc Arnošt (1879–1960), český sociolog (Sociologie dětství, 1931, aj.).
- BLONSKIJ, Pavel Petrovič (1884–1941), sovětský psycholog a pedagog, tvůrce marxistického pojetí pedagogie.
- BOLZANO, Bernard (1781–1848), český (německy píšící) filozof, matematik, logik, náboženský myslitel, mj. autor spisu O nejlepší státě, obsahujícím také návrh na reformu školství.
- CAMPE, Joachim Heinrich (1746–1848), německý spisovatel a pedagog filantropického směru, čestný občan Francouzské revoluce.
- CLAPARÈDE, Edouard (1873–1940), švýcarský lékař, psycholog a pedagog, spoluzakladatel ženevského institutu J. J. Rousseaua pro studium dítěte a jeho výchovy.
- CMÍRAL, Adolf (1882–1963), český hudební pedagog.
- COMPAYRÉ, Gabriel (1843–1913), francouzský pedagog a pedopsycholog.
- ČERNÝ, Josef (1863–1947), český učitel a pedagog, organizátor učitelstva.
- ČUPR, František (1821–1882), český filozof a pedagog, autor návrhu na reformu školy z revolučního roku 1848.
- DARWIN, Charles (1809–1882), anglický vědec, zakladatel vývojové teorie.
- DAWID, Jan Władisław (1859–1914), polský sociolog a pedagog, průkopník polské pedopsychologie.
- DÉCROLY, Ovide (1871–1936), belgický lékař, psycholog, pedagog, mj. zakladatel bruselského ústavu pro retardované děti.
- DEWEY, John (1859–1952), americký filozof, sociolog, psycholog a pedagog, představitel filozofie a pedagogiky pragmatismu.
- DOLENSKÝ, Jan (1859–1933), český učitel a pedagog, spoluzakladatel Pedologického ústavu hl. m. Prahy, autor Dějin pražského školství.
- DRTINA, František (1861–1925), český filozof, pedagog a reformátor školství, autor četných publikací.
- DURDÍK, Josef (1837–1902), český filozof a pedagog.
- EXNER, Franz (1802–1853), německý profesor filozofie na pražské univerzitě, reformátor středního školství v r. 1849, stoupenec Herbarta.
- FECHNER, Gustav Theodor (1801–1887), německý fyziolog, fyzik, filozof a psycholog, zakladatel psychofyziky.
- FICHTE, Johann Gottlieb (1762–1814), německý filozof a pedagog.
- FOUSTKA, Břetislav (1862–1947), český sociolog.
- FRANCILLON, Martha, francouzská lékařka a psycholožka.

- FRIEDRICH, Gustav (1871–1943), český historik v oblasti tzv. pomocných věd historických.
- FRÖBEL, Friedrich Wilhelm August (1782–1852), německý pedagog, zakladatel systému a teorie předškolní výchovy.
- GEBAUER, Jan (1838–1907), český filolog a literární historik.
- GOLL, Jaroslav (1846–1929), český historik, zakladatel pozitivistické školy historiografie.
- HALL, Granville Stanley (1846–1924), americký psycholog a pedagog, zakladatel první psychologické laboratoře v USA (Baltimore).
- HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich (1770–1831), německý filozof, dovršitel německé klasické idealistické filozofie, učitel a univerzitní profesor.
- HELMHOLTZ, Hermann Ludwig Ferdinand von (1821–1894), německý přírodovědec, lékař, filozof, psycholog, živelný materialista.
- HELVÉTIUS, Claude Adrien (1715–1771), francouzský filozof, senzualista, pedagog, představitel sociálně politického směru materialistické filozofie.
- HERBART, Johann Friedrich (1776–1841), německý filozof, psycholog a pedagog, univerzitní profesor.
- HERFORT, Karel (1871–1947), profesor psychopatologie na pražské univerzitě, později ředitel Ústavu pro výzkum dítěte, spoluredaktor časopisu Úchylná mládež.
- HEVEROCH, Antonín (1869–1927), český vědec, profesor psychiatrie na pražské univerzitě, zakladatel pedopatologické rubriky Pedagogických rozhledů.
- HOSTINSKÝ, Otakar (1847–1910), český vědec, zakladatel estetiky jako vědy na pražské univerzitě, propagátor tzv. socializace umění.
- HOUSER, František, český učitel a pedagog sociálně demokratické orientace.
- HYNA, Karel Ferdinand (1802–1881), český filozof a psycholog.
- CHALUPNÝ, Emanuel (1879–1958), český sociolog, profesor brněnské univerzity.
- CHLUP, Otokar (1875–1965), český pedagog, představitel radikálního křídla pedagogiky v předmnichovské republice, spoluzakladatel socialistické pedagogiky po roce 1945.
- JAKUBEC, Jan (1862–1936), český literární historik, profesor UK.
- JANKO, Josef (1869–1947), český germanista, profesor UK.
- JARNÍK, Jan Urban (1848–1923), český romantista, profesor UK.
- JEDLIČKA, Rudolf (1869–1926), český chirurg, profesor UK, zakladatel ústavu pro mrzáčky na Vyšehradě.
- KÁDNER, Otakar (1870–1936), český pedagog, historik školství a pedagogiky, profesor UK.
- KANT, Immanuel (1724–1804), německý filozof, zakladatel německé klasické filozofie.
- KAPRAS, Jan (1847–1934), český gymnaziální učitel, průkopník pedopsychologie (Psychofyzické základy mluvy, 1894, aj.).
- KARPOWICZ, Stanislaw (1864–1921), polský pedagog a pedopsycholog.
- KERSCHENSTEINER, Georg (1854–1932), německý pedagog, autor spisů o pracovní škole, teorii vzdělání aj.
- KEYOVÁ, Ellen (1849–1926), švédská spisovatelka, feministka, pedagožka, ředitelka dělnického ústavu pro vzdělání (Století dítěte, 1900, inklinace k pedocentrismu).
- KLÁCEL, František Matouš (1808–1882), český filozof, psycholog, sociální myslitel a pedagog.
- KLIKA, Josef (1857–1906), český učitel a pedagog, žák G. A. Lindnera, komeniolog, organizátor učitelského tisku.
- KLÍMA, Jiří Václav (1874–1948), český pedagog a komeniolog, docent UK.
- KOUBEK, Ladislav (1887–1962), český levicově orientovaný učitel a pedagog, po roce 1945 představitel učitelského odborářského hnutí.
- KRÁL, Josef (1853–1917), český klasický filolog, profesor UK.
- KREJČÍ, František (1858–1934), český filozof, psycholog a také pedagog (Pozitivismus a výchova, 1906, aj.), jedna z nejvýznamnějších postav kultury 20. století, profesor UK.

- KUBÁLEK, Josef (1876–1968), český učitel, pedagog, významný znalec elementárního stupně základní školy.
- KÜLPE, Oswald (1862–1915), německý filozof a psycholog, průkopník nových metod ve výzkumu myšlení.
- KVAČALA, Ján (1862–1934), slovenský vědec, komeniolog světového jména, po roce 1910 odpovědný redaktor Veškerých spisů J. A. Komenského.
- KVÍČALA, Jan (1834–1908), český klasický filolog, profesor UK.
- LAY, Wilhelm August (1862–1926), německý představitel experimentální pedagogiky.
- LICHTWARK, Alfred (1852–1914), německý teoretik estetické výchovy, ředitel Kunsthal-
le v Hamburku.
- LINDNER, Gustav Adolf (1828–1887), český pedagog, psycholog, sociolog, zakladatel pedagogiky jako vědy na české univerzitě.
- LOCKE, John (1632–1704), anglický filozof, senzualista, pedagog, „syn třídního kompromisu“ buržoazní revoluce.
- LOMBROSO, Cesare (1836–1909), italský lékař, univerzitní profesor v Pavii a Turíně, jeden ze zakladatelů vědecké kriminologie (zločincem se člověk rodí).
- MÁCHAL, Jan (1855–1938), český literární historik, profesor UK.
- MAKOVIČKA, Emanuel (1851–1890), učitel a pedagog, sociolog.
- MARTINAK, N., univerzitní profesor psychologie ve Stýrském Hradci.
- MASARYK, Tomáš Garrigue (1850–1937), český filozof a sociolog, který okrajově pracoval v psychologii a pedagogice, první prezident Československa po roce 1918, profesor UK.
- MATIEGKA, Jindřich (1862–1941), český lékař a antropolog, profesor UK.
- MAUER, Jan (1878–1937), český učitel a pedagog, ředitel Pedagogické knihovny Komenského v Praze, překladatel pedopsychologické literatury.
- MEUMANN, Ernst (1862–1915), německý vědec, představitel experimentální pedagogiky na psychologických základech, zakladatel vědeckého ústavu pro tuto oblast na univerzitě v Lipsku.
- MILL, John Stuart (1806–1873), zakladatel anglického pozitivismu, psycholog, logik.
- MIRGUET, V., francouzský psycholog a pedolog z počátku 20. století.
- MRAZÍK, Jan (1848–1923), český učitel a pedagog, první redaktor Pedagogických rozhledů, překladatel.
- NATORP, Paul (1854–1924), německý sociolog výchovy, filozof výchovy, profesor univerzity v Marburku.
- NĚČAJEV, Alexej P. (1870–1943), ruský psycholog, zakladatel laboratoře experimentální psychologie a pedagogiky v Petrohradě (1902).
- NIEDERLE, Lubor (1865–1944), český vědec, archeolog, etnograf a antropolog, profesor UK.
- PATOČKA, Josef (1869–1933), český pedagog, ředitel učitelského ústavu, průkopník estetické výchovy (Ideály umělecké výchovy a půda české skutečnosti, 1902, aj.).
- PÍČ, Josef Ladislav (1847–1911), český vědec, historik, archeolog, profesor UK.
- PIROGOV, Nikolaj Ivanovič (1810–1881), ruský lékař, zakladatel válečné chirurgie a ruského Červeného kříže, školský pracovník a pedagog.
- PLATÓN (427–347 př.n.l.), starořecký filozof, zakladatel objektivního idealismu, zakladatel filozofické školy (Akademie), autor řady významných spisů a dialogů.
- POLÍVKA, Jiří (1858–1933), český vědec, literární historik a folklorista, profesor UK.
- PŘÍHODA, Václav (1889–1979), český pedagog, pedagogický psycholog, psycholog, reformátor školství (idea jednotné školy diferencované).
- PURKYNĚ, Jan Evangelista (1787–1869), český vědec, lékař, biolog, fyziolog, původce buněčné teorie, velká postava národně obrozeneckého hnutí, po roce 1850 profesor UK, celoživotní vztah k problematice vzdělání a výchovy.
- REIN, Wilhelm (1847–1929), německý pedagog herbartovského směru, profesor univerzity v Jeně.

- REZEK, Antonín (1853–1909), český historik, profesor UK.
- ROUMA, Georges, belgický sociolog se zřetelem k úloze prostředí (Pédagogie sociologique, 1914).
- RUSKIN, John (1818–1900), anglický estetik, profesor dějin umění na univerzitě v Oxfordu.
- SÁL, František Ladislav (1867), ředitel školy, autor řady publikací z oblasti prvouky a občanské výchovy.
- SEDLÁČEK, Konrád (1876–1939), učitel, průkopník péče o slabomyslné děti na Moravě.
- SETON, Ernest Thompson (1860–1946), kanadský prozaik britského původu, jeden ze zakladatelů skautingu novorousseauovského typu.
- SHELLING, Friedrich Wilhelm Joseph (1775–1854), německý filozof, profesor univerzity v Jeně.
- SCHOPENHAUER, Arthur (1788–1860), německý filozof pesimismu i v oblasti výchovy.
- SCHUYTEN, C. M., belgický pedolog z počátku 20. století.
- SIKORSKIJ, Ivan Aleksejevič (1842), ruský lékař a psycholog, profesor univerzity v Kyjevě (počátky experimentální psychologie, viz překlad do češtiny s úvodem F. Čády).
- SOKRATES (asi 469–399 př.n.l.), starořecký filozof s orientací na člověka, učitel Platóna.
- SOUKUP, František Alois (1880–1971), učitel a pedagog, autor řady učebnic a populárních spisků.
- SPENCER, Herbert (1820–1903), anglický filozof, sociolog, psycholog a pedagog evolucionista (srv. vliv na Lindnera, Makovičku, Úlehlu aj.).
- STERN, William (1871–1938), německý filozof a psycholog, zakladatel diferenciální psychologie, profesor univerzity v Hamburku.
- STEJSKAL, Cyril (1880), český psycholog a pedolog, docent UK (Dětská inteligence, 1934).
- STOY, Karl Volkmar (1815–1885), pedagog herbartovské orientace, profesor univerzity v Jeně.
- SULLY, James (1842–1923), anglický psycholog, profesor univerzity v Londýně (Studie of Childhood, 1895, přel. do češtiny O. Sýkorou jako Studie dětství, aj.).
- SVOJŠÍK, Antonín B. (1876–1938), středoškolský učitel, zakladatel českého skautingu podle vzoru R. Baden-Powella a E. T. Setona.
- ŠALDA, František Xaver (1867–1937), český literární kritik a vědec, profesor UK.
- ŠIMÁK, Josef (1870–1941), český historik, profesor UK.
- ŠERACKÝ, František (1891–1942), český psycholog, profesor UK.
- ŠTECH, Karel (1867), český učitel a pedagog, spoluredaktor VI. svazku Stručného slovníku pedagogického, autor populárních spisků o J. A. Komenském, T. G. Masarykovi apod.
- ŠTORCH, Eduard (1878–1956), český učitel, spisovatel literatury pro mládež, metodik dějepisného vyučování, budovatel Dětské farmy.
- TAINÉ, Hippolyte (1828–1893), francouzský filozof, historik, literární a umělecký kritik kulturně historické školy.
- TILLE, Václav (1867–1937), český literární historik, profesor srovnávací literatury UK.
- TŮMA, Josef (1865–1933), český učitel a pedagog, publikoval v oblasti prvouky, věcného učení.
- TYRŠ, Miroslav (1832–1884), český vědec (tělesná a estetická výchova), spoluzakladatel Sokola v roce 1862, profesor techniky a UK.
- VÁŇA, Josef (1899–1966), český psycholog se zřetelem k psychotechnice, pedagog a historik pedagogiky, nástupce O. Chlupa v řízení Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV.
- VELEMÍNSKÝ, Karel (1880–1934), český pedagog, znalec díla L. N. Tolstého a americké školy i pedagogiky.
- VLČEK, Jaroslav (1860–1930), český literární historik, profesor UK.
- VOGT, H., německý lékař, pedopatolog, docent univerzity v Göttingenu.

- VRCHLICKÝ, Jaroslav (1853–1912), český básník, překladatel, profesor UK.
- WAGNER, Richard (1813–1883), německý skladatel, dirigent, hudební spisovatel.
- WEYGANDT, W., německý lékař, pedopatolog, profesor psychiatrie na univerzitě ve Würzburgu.
- WUNDT, Wilhelm (1832–1920), německý filozof a psycholog, profesor univerzity v Lipsku, zakladatel experimentální psychologie.
- ZAHRADNÍK, Vincenc (1790–1836), český filozof a psycholog (jeho práce vydal F. Čáda).
- ZEMAN, Josef (1867–1961), český učitel a pedagog, organizátor péče v oblasti speciální pedagogiky.
- ZOUBEK, František Jan (1832–1890), český učitel a pedagog, spoluzakladatel vědecké komeniologie, překladatel latinských spisů J. A. Komenského.
- ZUBATÝ, Josef (1855–1931), český jazykovědec, profesor UK.